Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
EVGENI TANCHEV
esitatud 15. juulil 2021 [1]

Liidetud kohtuasjad C-693/19 ja C-831/19

SPV Project 1503 Srl,
Dobank SpA
versus
YB (C-693/19)
ja
Banco di Desio e della Brianza SpA,
Banca di Credito Cooperativo di Carugate e Inzago Sc,
Intesa Sanpaolo SpA,
Banca Popolare di Sondrio ScpA,
Cerved Credit Management SpA
versus
YX,
ZW (C-831/19)

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia))

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 93/13/EMÜ – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Artikli 6 lõige 1 ja artikli 7 lõige 1 – Tõhususe põhimõte – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 – Maksekäsumenetlus – Täitemenetlus – Seadusjõuga maksekäsk – Liikmesriigi täitmise eest vastutava kohtu pädevus kontrollida lepingutingimuste ebaõiglust – Seadusjõu põhimõte – Õiguse lõppemine

I. Sissejuhatus

1. Kõnealused kaks Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia) eelotsusetaotlust käsitlevad nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes [2] ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 tõlgendamist. Need on esitatud seoses selliste maksekäskude täitemenetlusega, mida ei vaidlustatud ja mis seega jõustusid.

[1] Algkeel: inglise.

[2] ELT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288.

2. Nende kohtuasjade põhiküsimus on sisuliselt see, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1 ja artikli 7 lõige 1 ning harta artikkel 47 välistavad liikmesriigi õigusnormid, mis ei võimalda täitevkohtul analüüsida maksekäsu aluseks oleva lepingu tingimuste võimalikku ebaõiglust, kuna maksekäsk on seadusjõustunud (*res judicata*).

3. Euroopa Kohus arutab neid kohtuasju paralleelselt kolme muu kohtuasjaga (C-600/19, C-725/19 ja C-869/19), milles esitan oma ettepanekud täna. Need kohtuasjad põhinevad Hispaania ja Rumeenia eelotsusetaotlustel ning puudutavad samuti samalaadseid ja potentsiaalselt tundlikke teemasid, mis on seotud sellega, millise ulatusega on liikmesriigi kohtu kohustus kontrollida omal algatusel (*ex officio*) lepingutingimuste ebaõiglust kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga direktiivi 93/13 tõlgendamisel ning seost teatavate liikmesriigi menetluspõhimõtetega, sealhulgas seadusjõu põhimõttega.

4. Seetõttu annavad need kohtuasjad Euroopa Kohtule võimaluse kujundada kohtupraktikat seoses direktiiviga 93/13 ning eelkõige anda selgust küsimustes, mis puudutavad seadusjõu põhimõtet seoses ebaõiglaste tingimuste kohtuliku kontrolliga selle direktiivi alusel. Samuti tekivad neis kohtuasjades küsimused seoses tõhususe põhimõtte ja harta artikli 47 vahelise suhtega selles kontekstis.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

5. Direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on […] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].“ [täpsustatud sõnastus]

6. Direktiivi 93/13 artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

B. Itaalia õigus

7. Direktiivi 93/13 sätted on Itaalia õiguskorda üle võetud 6. septembri 2005. aasta seadusandliku dekreediga nr 206, millega kehtestatakse tarbijakaitseseadustik (Decreto legislativo n. 206 recante Codice del consumo) (*GURI* nr 235 regulaarne lisa, 8.10.2005) (edaspidi „tarbijakaitseseadustik“).

8. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Codice di procedura civile) artiklis 633 on sätestatud:

„Pädev kohus väljastab makse- või tarnekäsu selliste nõuete suhtes, mille on esitanud võlausaldaja, kellele võlgnetakse raha või teatav kogus asendatavaid kaupu, või mis tahes isik, kellel on õigus saada konkreetset vallasvara:

1) kui väidetavat õigust toetavad kirjalikud tõendid;

[…]“.

9. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 641 on sätestatud:

„Kui artiklis 633 sätestatud tingimused on täidetud, kohustab kohtunik kostjat põhjendatud määrusega, mis tuleb teha kolmekümne päeva jooksul taotluse esitamisest, maksma nõutud summa või tarnima nõutud kauba või kaubakoguse või viimasel puhul artiklis 639 sätestatud summa 40 päeva jooksul koos sõnaselge märkusega, et see pool võib sama perioodi jooksul esitada kooskõlas järgmiste artiklitega vastuväite ja et vastuväite puudumise korral kuulub määrus täitmisele.

[…]“.

10. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 647 on sätestatud:

„Kui ettenähtud aja jooksul ei ole vastuväidet esitatud või kui kostja ei ole kohtusse pöördunud, kuulutab maksekäsu teinud kohtunik kaebaja taotlusel, mis võib olla ka suuline, maksekäsu täitmisele pööratavaks. Esimesel juhul peab kohtunik määrama uue kättetoimetamise, kui ilmneb või tundub tõenäoline, et kostja ei olnud maksekäsust teadlik.

Kui maksekäsk on kooskõlas selle artikliga kuulutatud täitmisele pööratavaks, ei saa vastuväidet enam esitada ega jätkata, kui artiklist 650 ei tulene teisiti, ja kõik deponeeritud tagatised vabastatakse.“

11. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 650 on sätestatud:

„Kostja võib esitada vastuväite ka pärast määruses märgitud tähtaja möödumist, kui ta tõendab, et ei teadnud sellest teavituses oleva puuduse või ettenägematu asjaolu või vääramatu jõu tõttu.

[…]

Vastuväidet ei võeta vastu, kui esimesest täitetoimingust on möödunud kümme päeva.“

12. Tsiviilseadustiku (Codice civile) artiklis 2909 on sätestatud:

„Seadusjõu omandanud kohtuotsustes tehtud järeldused on pooltele, nende pärijatele ja muudele õigusjärglastele igakülgselt siduvad.“

III. Faktilised asjaolud, menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

A. Kohtuasi C-693/19, SPV Project 1503 jt

13. Eelotsusetaotluse kohaselt sõlmis YB tarbijana äriühinguga Findomestic Banca SpA kolm laenulepingut kogusummas 18 200 eurot. See äriühing loovutas hiljem oma nõude äriühingule Activa Factor SpA, kes loovutas sama nõude omakorda äriühingule SPV Project 1503 Srl (edaspidi „SPV“). Neis lepingutes olid tingimused, mis nägid laenu tagasimaksmisega hilinemise korral ette leppetrahvi ja viivise.

14. 10. juuli 2012. aasta otsusega tegi pädev kohus YB suhtes maksekäsu, mis vastas laenulepingutest tulenevale 16 290,52 euro suurusele võlgnevusele, millele lepingutingimuste kohaselt lisandus viivis. YB ei esitanud maksekäsule vastuväidet ning seetõttu see jõustus.

15. Seejärel toimetas SPV YB-le kätte 21. septembri 2016. aasta arestimisakti nende nõuete kohta, mis olid YB-l kolmandate isikute vastu, kogusummas 31 332 eurot, mis hõlmas maksekäsus nimetatud 16 290,52 euro suurust põhiosa ja 13 539,27 euro suurust viivist ning kohtu- ja õigusabikuludest koosnevat ülejäänud summat.

16. SPV ja üks teine võlausaldaja algatasid eelotsusetaotluse esitanud kohtus YB suhtes täitemenetluse.

17. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis selle menetluse käigus, et viivise arvutamist puudutavat tingimust, mille kohaselt viivis ületab 14% aastas, saab käsitada ebaõiglasena. Ta nõudis, et SPV esitaks maksekäsu aluseks olevad laenulepingud, ning soovitas YB-l väljendada kavatsust tugineda viivise arvutamist puudutavate tingimuste ebaõiglusele, mille tuvastamine võiks vähendada SPV nõude suurust. Selle peale väitis YB, et viivise arvutamist puudutavad tingimused on ebaõiglased. Eelotsusetaotluse esitanud kohus mainis võimalust uurida selle tingimuse ebaõiglust omal algatusel ning määras kindlaks istungi, millel pooled saaksid asjas seisukoha võtta. Sellega seoses väitis SPV muu hulgas, et maksekäsu seadusjõudu ei saa kahtluse alla seada.

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) kohtupraktika kohaselt ei hõlma seadusjõu põhimõte mitte ainult kohtuotsuses sõnaselgelt väljendatut, vaid ka põhjendusi, mis on selle loogilis-juriidilised eeldused, isegi kui ainult vaikimisi. Sellist lähenemist kohaldatakse ka rahasumma sissenõudmiseks tehtud maksekäsu määrusele, mis vastuväidete puudumisel jõustub nii esitatud nõude suhtes kui ka selle nõude aluseks oleva dokumendi suhtes, välistades niiviisi selle taotluse põhistamiseks esitatud põhjenduste igasuguse edaspidise analüüsi. Seega põhineb liikmesriigi kohtupraktikast tulenev põhimõte, mida kutsutakse vaikimisi seadusjõuks, argumendil, mille kohaselt on kohus siis, kui ta on teatud küsimuse üle otsustanud, lahendanud ka kõik teised küsimused, mille lahendamist saab pidada tegelikult vastatud küsimuse lahendamise eelduseks, ning jõudnud järeldusele, et need ei ole lahendiga vastuolus.

19. Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob välja, et nagu ka praeguses kohtuasjas, võib võlausaldaja maksekäsu saamise järel algatada arestimisest teatamisega täitemenetluse, millele liikmesriigi õiguses viidatakse kui sundvõõrandamise menetlusele, ja et kolmandate isikute valduses oleva vara võõrandamise korral võõrandab võlausaldaja kolmandate isikute valduses oleva vara maksekäsu kui täitedokumendi alusel selliste nõuete rahuldamiseks, mis on tema

võlgnikul kolmandate isikute vastu. Täitemenetluses on kohus pädev kontrollima omal algatusel täitedokumendi olemasolu ja seda, kas nõude suurus on õigesti kindlaks määratud, ent see ei laiene täitedokumendi enda sisule.

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas viivise suurust ja leppetrahvi käsitlevad tingimused on kooskõlas tarbijaseadustiku ning direktiiviga 93/13. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei ole maksekäsu määruse teinud kohus kontrollinud eelnimetatud tingimuste võimalikku ebaõiglust. Kuna aga YB ei esitanud määrusele vastuväiteid, on see liikmesriigi õiguse kohaselt jõustunud ning küsimuse suhtes, kas laenulepingute tingimused on ebaõiglased, kohaldub vaikimisi seadusjõuga lahend. Seega ei saa eelotsusetaotluse esitanud kohus täitevkohtuna otsustada, et tingimused on ebaõiglased, kuna liikmesriigi õigus ei võimalda tal hinnata maksekäsu määruse sisu ja see määrus on omandanud seadusjõu.

21. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga direktiivi 93/13 kohta võib seadusjõu põhimõttest teatud tingimustel kõrvale kalduda. Niisiis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas vajadus asendada lepingupooltevaheline formaalne tasakaal tegeliku tasakaaluga, mis taastaks nimetatute vahel võrdsuse, annab täitevkohtule õiguse teatada tarbijale, et lepingutingimused võivad olla ebaõiglased, mida ei ole jõustunud määruses sõnaselgelt välistatud, ning kas juhul, kui tarbija soovib tugineda eelnimetatud tingimuste ebaõiglusele, võib see kohus kontrollida lepingutingimuste ebaõiglust, kuna kontrollimata jätmine võiks endaga kaasa tuua mittetäieliku ja ebapiisava tarbijakaitse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et mis puudutab harta artiklit 47, siis ei kahjusta kohtu algatusel tarbija teavitamine võimalikest tarbijakaitse-eeskirjade rikkumisest kohtu erapooletust ja et Euroopa Kohus on omistanud sellele sättele direktiivist 93/13 tulenevate õiguste tõhususe vaatenurgast erilise tähtsuse.

22. Neil asjaoludel otsustas Tribunale di Milano (Milano kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on käesolevas kohtuasjas kirjeldatud, mis ei lase täitevkohtul jõustunud kohtulikku täitedokumenti sisulisest aspektist kontrollida ega lase sel kohtul juhul, kui tarbija on avaldanud täitedokumendi aluseks olevas lepingus sisalduva tingimuse ebaõiglusele tuginemise tahet, seada kahtluse alla seadusjõu omandanud vaikivate eelduste toimet, on direktiivi 93/13/EMÜ artiklitega 6 ja 7 ning [harta] artikliga 47 vastuolus?“

B. C-831/19, Banco di Desio e della Brianza jt

23. Eelotsusetaotluse kohaselt sõlmis Banco di Desio e della Brianza SpA (edaspidi „BDB“) 18. novembril 2005 YXi ja ZWga käenduslepingu, millega tagati äriühingu Bimecar Trade Srl (edaspidi „Bimecar Trade“) võlad.

24. 20. detsembri 2012. aasta otsusega tegi Tribunale di Monza (Monza kohus, Itaalia) BDB kasuks maksekäsu määruse muu hulgas YXi and ZW vastu. Määrust ei vaidlustatud ja seetõttu see jõustus.

25. Seejärel algatas BDB Tribunale di Milanos (Milano kohus) täitemenetluse sissenõude pööramiseks kinnisasjadele, millest pool kuulus YZile ja pool ZW-le, kes on omavahel abielus. Menetluses osalesid kolmanda isikuna Bimecar Trade ning muud YXi ja ZW võlausaldajad.

26. YX ja ZW osalesid täitemenetluses isiklikult. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel esitas BDB käenduslepingud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leidis, et ehkki YXi tarbijastaatus on välistatud, kuna ta on Bimecar Trade'i seaduslik esindaja ning 51% osalusega omanik, võib ZWd käsitada tarbijana, kuna temale kuulub selle äriühingu kapitalist 22% ja ta ei ole nähtavasti kunagi olnud selle juhtorganites. Oma tarbijastaatuse tõendamiseks esitas ZW 29. jaanuari 2013. aasta üleminekuakti, millega ta omandas osaluse Bimecar Trade'is, koos teiste dokumentidega, millega ta tõendas, et ta on alates 1976. aastast olnud teise äriühingu töötaja. Samuti väljendas ZW tarbijaseadustiku alusel tahet tugineda kõigi võlausaldajatega sõlmitud lepingutes sisalduva lepingutingimuse ebaõiglusele. BDB ja teised võlausaldajad väitsid muu hulgas, et ZW ei ole tarbija ja et maksekäsu määruse seadusjõud on ülimuslik.

27. Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab samalaadses sõnastuses nagu kohtuasjas C-693/19, et liikmesriigi õiguse ja kohtupraktika kohaselt põhineb vaikimisi seadusjõud loogilisel argumendil, mille kohaselt on kohus siis, kui ta on teatud küsimuse üle otsustanud, vältimatult lahendanud ka kõik teised küsimused, mille lahendamist saab pidada sõnaselgelt vastatud küsimuse lahendamise eelduseks, ning see lähenemine kehtib ka maksekäsu määruste puhul. Kui määrus on juba tehtud, algatab võlausaldaja täitemenetluse, ja varale sissenõude pööramise korral, millega on tegemist praeguses kohtuasjas, pöörab võlausaldaja määruse kui täitedokumendi alusel võlgniku omandis olevale kinnisvarale sissenõude, teatades arestimisest.

28. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuna ZWd võib käsitada tarbijana, kahtleb kohus, kas BDB ja ZW vahel sõlmitud käenduslepingus sisalduv säte, millega määratakse pädevaks kohtuks kohus, mille tööpiirkond on mujal kui tarbija alalises elukohas, on kooskõlas tarbijaseadustiku ja direktiiviga 93/13. Kuna ZW ei esitanud maksekäsu määrusele vastuväiteid, on see omandanud seadusjõu ning küsimuse suhtes, kas käenduslepingu tingimused on ebaõiglased, on praeguseks vaikimisi olemas seadusjõuga lahend. Ehkki võlausaldajad väidavad, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei tohi kontrollida nende tingimuste ebaõiglust, eriti 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsuse Asturcom Telecomunicaciones[3] seisukohast, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas see kohtuotsus on kohaldatav, arvestades nende liikmesriikide süsteemide erinevusi ja praeguse kohtuasja asjaolusid.

29. Sellega seoses toob eelotsusetaotluse esitanud kohus välja, et ZW osaleb täitemenetluses aktiivselt ja et maksekäsu määruse tegemise ajal ei olnud Euroopa Kohtu praktikat[4], millega kehtestati kriteeriumid sellise käendaja nagu ZW määratlemiseks tarbijana, veel olemas. Samuti ei olnud Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) veel samasugust seisukohta võtnud,[5] vaid oli tol ajal välistanud võimaluse käsitada äriühingu käendajana tegutsevat füüsilist isikut tarbijana.[6] Seetõttu ei saanud ZW maksekäsu määrusele esitatavas vastuväites kinnitada, et tingimused on ebaõiglased, kuna see muutus võimalikuks alles pärast täitemenetluse algust, mil seda määrust ei saanud enam liikmesriigi õiguse alusel tühistada. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas liikmesriigi õigusnormid muudavad selles olukorras direktiiviga 93/13 tarbijale antud õiguste kasutamise võimatuks või ülemäära raskeks.

[3] C-40/08, EU:C:2009:615.

[4] Eelotsusetaotluse esitanud kohus mainib sellega seoses Euroopa Kohtu 19. novembri 2015. aasta kohtumäärust Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772) ja 14. septembri 2016. aasta kohtumäärust Dumitraș (C-534/15, EU:C:2016:700).

[5] Eelotsusetaotluse esitanud kohus mainib sellega seoses 13. detsembri 2018. aasta kohtuotsust (nr 32225).

[6] Eelotsusetaotluse esitanud kohus mainib muu hulgas 13. mai 2005. aasta kohtuotsust (nr 10107) ja 9. augusti 2016. aasta kohtuotsust (nr 16827).

30. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsuses Banco Primus[7] välistas Euroopa Kohus võimaluse seada kahtluse alla seadusjõuga lahendis sõnaselgelt otsustatu, kuid ei ole veel analüüsinud seda, kas vaikimisi seadusjõud on kooskõlas direktiivi 93/13 artiklitega 6 ja 7 ning harta artikliga 47. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on tõenäoline, et maksekäsu määruse tegemisel ei kontrollinud kohus lepingutingimuste ebaõiglust, kuna ZWd ei olnud võimalik käsitada tarbijana. Seetõttu soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 93/13 artiklid 6 ja 7 ning harta artikkel 47 võimaldavad vaikimisi seadusjõu kahtluse alla seadmist, kui see toob endaga kaasa selle, et tarbija jääb ilma õigusest tõhusale õiguskaitsele ja sellest direktiivist tulenevatele õigustele.

31. Neil asjaoludel otsustas Tribunale di Milano (Milano kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 93/13/EMÜ artiklitega 6 ja 7 ning [harta] artikliga 47 on vastuolus – ja kui on, siis millistel tingimustel – sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on siin kirjeldatud ja mis ei lase täitevkohtul jõustunud kohtulikku täitedokumenti sisulisest aspektist kontrollida, kui tarbija, kes on oma staatusest teada saanud (kusjuures varem oli sellest teadmine pretsedendiõiguse tõttu välistatud), palub tal seda teha?

2. Kas direktiivi 93/13/EMÜ artiklitega 6 ja 7 koostoimes [harta] artikliga 47 on vastuolus – ja kui on, siis millistel tingimustel – sellised õigusnormid nagu liikmesriigi normid, mis takistavad täitevkohtul, kellele tarbija on esitanud sundtäitmise lubamatuks tunnistamise hagi, lepingutingimuse ebaõiglust tuvastada, kui varasemast jõustunud kohtulahendist tuleneb vaikimisi, et tingimus ei ole ebaõiglane; ja kas sellise takistamisega on tegemist ka siis, kui jõustunud kohtulahendi tegemise ajal kehtinud pretsedendiõiguse kohaselt oli lepingutingimuse ebaõigluse hindamine välistatud, kuna käendajat ei saanud tarbijaks kvalifitseerida?“

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

32. Kohtuasjas C-693/19 esitasid Euroopa Kohtule kirjalikud seisukohad Hispaania, Itaalia ja Ungari valitsus ning komisjon; kohtuasjas C-831/19 esitasid Euroopa Kohtule kirjalikud seisukohad BDB, ZW[8], Hispaania ja Itaalia valitsus ning komisjon.

33. 27. aprillil 2021 toimus ühine kohtuistung, kus BDB ja ZW, Saksamaa, Hispaania ja Itaalia valitsus ning komisjon esitasid suulised seisukohad.

V. Poolte seisukohtade kokkuvõte

34. BDB väidab, et eelotsuse küsimus kohtuasjas C-831/19 on vastuvõetamatu, kuna ZWd ei saa käsitada tarbijana ja seega ei ole direktiiv 93/13 kohaldatav. Igal juhul väidab ta, et otsus lepingutingimuste kehtivuse kohta on jõustunud, kuna ZW ei vaidlustanud seda ega tuginenud enda tarbijastaatusele. Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei saa seadusjõuga otsust tühistada isegi vaatamata liidu õiguse rikkumisele ja, nagu ta istungil rõhutas, ei kaalu tarbijatele direktiiviga 93/13 antud kaitse üles õiguskindluse põhimõtet.

7 C-421/14, EU:C:2017:60 (edaspidi „kohtuotsus Banco Primus“).

8 Märgitakse, et ZW huvides esitas kirjalikud seisukohad YX.

35. ZW väidab, et kohtuasjas C-831/19 on ilmselge, et teda saab direktiivi 93/13 alusel käsitada tarbijana. ZW selgitab, et jättis maksekäsu määruse vaidlustamata tulenevalt liikmesriigi kohtupraktikast, mis ei võimaldanud tema positsioonil olevaid isikuid käsitada tarbijatena, kuid on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga nüüdseks muutunud. Nagu ZW istungil väitis, jätaks olukord, kus täitevkohtul ei ole võimalik kontrollida tingimusi, mille ebaõiglust määruse tegemise ajal ei uuritud, tarbijad ilma tõhusast kaitsest direktiivi 93/13 alusel.

36. Saksamaa valitsus väidab, et ülesannete jagamine asjas sisulist otsust tegeva kohtu ja täitevkohtu vahel põhineb liikmesriigi menetlusautonoomia põhimõttel ning et direktiiv 93/13 ei nõua asja sisulist kontrollimist täitemenetluses tingimusel, et esimene menetlus annab tarbijale piisava võimaluse kasutada talle direktiiviga 93/13 antud õigusi. Seega ei ole täitmise etapis üle kontrollimine vajalik, juhul kui liikmesriigi süsteem võimaldab ebaõiglaste tingimuste kohtulikku kontrolli maksekäsu määruse tegemise etapis, nagu näib olevat ka praegustes kohtuasjades.

37. Hispaania valitsus väidab, et kõnealused liikmesriigi õigusnormid ei ole direktiivi 93/13 artiklitega 6 ja 7 vastuolus. Ebaõiglasi tingimusi käsitlevate kohtuasjade puhul ei nõua liidu õiguskord, et liikmesriigi kohus peaks lõpmatult kontrollima lõpliku kohtuotsuse esemeks olevat väidet, mis on kohaldatav olukorras, kus tarbija ei ole õigel ajal kasutanud liikmesriigi õigusega võimaldatud õiguskaitsevahendeid, ning võimalus kontrollida ebaõiglasi tingimusi väljaspool selleks otstarbeks ette nähtud menetlust vähendab täitemenetluse tõhusust. Nagu ta kohtuistungil väitis, nõuab tõhususe põhimõte, et liikmesriigi õigusnorme analüüsitaks liikmesriigi menetlussüsteemi kui terviku aspektist, ning vastupidi komisjoni väitele puudutavad praegused kohtuasjad seadusjõuga otsuseid. Ta lisab, et mis puudutab kohtuasja C-831/19, ei mõjuta tema seisukohta asjaolu, et hetkel, mil maksekäsu määrus omandas seadusjõu, ei olnud Euroopa Kohus veel teinud otsust selle kohta, milliste kriteeriumide alusel võib käendajat käsitada tarbijana.

38. Itaalia valitsus väidab, et kõnealused liikmesriigi õigusnormid ei ole direktiivi 93/13 artiklitega 6 ja 7 vastuolus. Praegused kohtuasjad erinevad Euroopa Kohtu varasemast kohtupraktikast ning need õigusnormid järgivad võrdväärsuse põhimõtet, kuna täitevkohus ei saa omal algatusel üle kontrollida seadusjõustunud maksekäsu määruse tegemise tingimusi, isegi kui kõne all on avaliku korra normide võimalik rikkumine. Nagu ta kohtuistungil rõhutas, võib määrust tegev kohus omal algatusel kontrollida lepingutingimuste ebaõiglust ning tarbijal on õigus kasutada õiguskaitsevahendeid, mis vabastavad ta seotusest selliste tingimustega, kuid kui kohus ei ole seda teinud ja tarbija ei ole selliseid õiguskaitsevahendeid kasutanud, ei saa täitevkohus vältida määrusel põhineva otsuse täitmist; see otsus välistab vaikimisi lepingutingimuste ebaõiglase olemuse, kuna vastasel juhul ei oleks seda otsust saanud teha. Vastupidi komisjoni seisukohale kohtuasjas C-693/19 ei saa otsust täitma kohustatud kohus olenemata sellest, mis põhjusel on võlausaldaja õiguse aluseks olev tingimus tühine, seda tühiseks kuulutada alates hetkest, mil selle õiguse olemasolu on kas või vaikimisi tõendatud seadusjõuga otsusega, ja see kehtib ka liigse viivise korral. Ta lisab, et mis puudutab kohtuasja C-831/19, ei ole tähtsust sellel, et liidu ja liikmesriigi kohtupraktikat, millega käendajat tunnustatakse tarbijana, ei olnud määruse kohta otsuse tegemisel veel olemas, kuna kohus oleks võinud kasutada eelotsusemenetlust.

39. Ungari valitsus väidab, et mis puudutab kohtuasja C-693/19, ei ole kõnealused liikmesriigi õigusnormid direktiivi 93/13 artiklitega 6 ja 7 ega harta artikliga 47 vastuolus. Ta kinnitab, et võlgniku vastuväite puudumisega tekkinud seadusjõust ei tohi kõrvale kalduda ning see, kui täitevkohtul lubatakse kontrollida maksekäsu määruse aluseks olevate lepingutingimuste ebaõiglust, muudaks maksekäsumenetluse mõttetuks.

40. Komisjon on seisukohal, et mis puudutab kohtuasja C-693/19, ei ole kõnealused liikmesriigi õigusnormid direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 vastuolus tingimusel, et need võimaldavad kohtul kontrollida, kas lepingulise kohustuse täitmata jätmise või täitmisega viivitamise korral viivise maksmisega seotud tingimus võib olla ebaõiglane, ning seega jätta see arvesse võtmata. Selline olukord võib tekkida juhul, kui on võimalik tuvastada selle viivisenõudega piirduva täitedokumendi õigustühisus või kui kohtul on võimalik täitmisele kuuluva summa määramisel piirduda nõudega, millest on liigseks peetav viivis maha arvatud. Kui aga neid õigusnorme tuleks tõlgendada nii, et need ei võimalda kohtul tuvastada ebaõiglaste tingimuste olemasolu, oleks see tõhususe põhimõtte seisukohast vastuolus direktiivi 93/13 artiklitega 6 ja 7. Ta väidab, et ebamõistlikult kõrge viivisega nõuet puudutaval maksekäsu määrusel ei ole seadusjõudu [9] ja et kui täitevkohtu pädevuses on kontrollida, kas täitmine toimub kehtiva dokumendi alusel kooskõlas võrdväärsuse põhimõttega, hõlmab see pädevus ühtlasi pädevust otsustada avaliku korra normide, näiteks direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 rikkumise puudumise üle.

41. Komisjon väidab, et mis puudutab kohtuasja C-831/19, tuleks neile kahele küsimusele vastata koos nii, et kõnealused liikmesriigi õigusnormid ei ole direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 vastuolus, tingimusel et need võimaldavad täitevkohtul kontrollida, kas tingimus on ebaõiglane, ning jätta see sellest tulenevalt arvesse võtmata. Vastasel juhul ei ole need õigusnormid nimetatud kahe sättega tõhususe põhimõtte seisukohast kooskõlas. Tema hinnangul kuuluvad ZWga sõlmitud lepingud direktiivi 93/13 kohaldamisalasse ja see, et ZW sai oma tarbijastaatusest teada hilinemisega, ei ole oluline. Nagu kohtuasjas C-693/19, tuleks ka selles kohtuasjas harta artiklit 47 käsitada sättena, mille seisukohast tuleb tõlgendada direktiivi 93/13 artikli 7 lõiget 1, ning maksekäsu määruse lõplikkus tuleneb õiguse lõppemisest, mitte seadusjõust. Ta väidab, et ebaõiglaste tingimuste kontrollimisel omal algatusel tuleb lähtuda liikmesriigi kohtu sõnaselgest ja nõuetekohaselt põhjendatud hinnangust. Nagu ta istungil rõhutas, ei kontrollinud praegustes kohtuasjades määrusi teinud kohtud lepingutingimuste ebaõiglust, ning ei piisa sellest, et ebaõiglase tingimuse võimalus on tuvastatav, vaid seda peab tegema kohus.

VI. Analüüs

42. Oma küsimusega kohtuasjas C-693/19, mis vastab sisuliselt kohtuasjas C-831/19 esitatud esimesele eelotsuse küsimusele, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult sisuliselt seda, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 ning harta artikliga 47 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis takistavad täitevkohtul kontrollida seadusjõu omandanud maksekäsu määruse sisu ning jätta vaikimisi seadusjõu arvestamata olukorras, kus tarbija on väljendanud kavatsust tugineda määruse aluseks oleva lepingu tingimuse ebaõiglusele.

43. Oma teise küsimusega kohtuasjas C-831/19 soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt kindlaks teha, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 ning harta artikliga 47 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis vaikimisi seadusjõu tõttu takistavad täitevkohtul, kellele tarbija on esitanud täitmise suhtes vastuväite, kontrollida lepingutingimuste ebaõiglust, võttes arvesse, et seadusjõu tekkimise ajal kehtinud liikmesriigi õiguse kohaselt ei olnud ebaõiglaste tingimuste hindamine võimalik, kuna käendajat ei saanud käsitada tarbijana.

[9] Komisjon viitab sellega seoses Tribunale di Macerata (Macerata kohus, Itaalia) 1. märtsi 2019. aasta kohtumäärusele.

44. Nagu ilmneb eelotsusetaotlusest ja Itaalia valitsuse seisukohtadest, tulevad need kaks küsimust Itaalia õiguses kehtestatud maksekäsu määruste täitmise menetluskorrast, mille kohaselt muutub lõplikuks määrus, mis on edasise täitemenetluse ja võlausaldajate poolt vara arestimise aluseks, ja omandab seadusjõu, kuna tarbija kui võlgnik ei esita sellele ettenähtud tähtaja jooksul vastuväiteid. Vaidlustamata maksekäsu määruse korral käsitatakse selle määruse tegemise aluseks oleva lepingu tingimuste ebaõiglust seega vaikimisi seadusjõule allutatuna ehk vaikimisi seadusjõustununa. Peale selle on liikmesriigi õiguses sätestatud, et määrust tegev kohus võib omal algatusel kontrollida lepingutingimuste võimalikku ebaõiglust ja kui tarbija esitab vastuväite, võib vastuväite kohta otsust tegev kohus samuti omal algatusel kontrollida nende lepingutingimuste võimalikku ebaõiglust. Siiski tundub olevat tuvastatud, et praegustes kohtuasjades on kohtud teinud maksekäsu määrused, mida tarbijad ei vaidlustanud ja mille puhul ei nähtu, et selles etapis oleks ebaõiglaste tingimuste olemasolu kontrollitud.

45. Seetõttu näib mulle, et neile kahele küsimusele võib vastata koos, kuna need käsitlevad üht keskset aspekti, nimelt seda, kas liikmesriigi õigus, mis ei võimalda täitevkohtul kontrollida maksekäsu määruse tegemise aluseks oleva lepingu tingimuste ebaõiglust, kuna see määrus on omandanud vaikimisi seadusjõu, on kooskõlas liidu õigusega.

46. Neile küsimustele vastamiseks käsitlen esmalt BDB väiteid, mis puudutavad kohtuasjas C-831/19 esitatud eelotsuse küsimuse vastuvõetavust (jaotis A). Kohtuasjade C-693/19 ja C-831/19 sisu juurde minnes esitan järgmiseks mõne sissejuhatava märkuse ZW hilinenud teadlikkuse kohta tema tarbijastaatusest kohtuasjas C-831/19 ja harta artikli 47 võimalikust asjakohasusest selles kontekstis (jaotis B). Seejärel käsitlen Euroopa Kohtu praktikat seoses liikmesriigi kohtu ebaõiglaste tingimuste omaalgatusliku kontrolliga direktiivi 93/13 alusel (jaotis C) ning selles kohtupraktikas väljakujunenud põhimõtete kohaldamist praeguste kohtuasjade asjaoludele (jaotis D).

47. Selle analüüsi põhjal olen jõudnud järeldusele, et kohtuasjas C-831/19 esitatud eelotsuse küsimus on vastuvõetav ja et sellised liikmesriigi õigusnormid nagu praegu kõne all on tõhususe põhimõtte seisukohast direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 vastuolus.

A. Kohtuasjas C-831/19 esitatud eelotsuse küsimuse vastuvõetavus

48. BDB esitatud argumentide kohaselt on kohtuasjas C-831/19 esitatud eelotsuse küsimus vastuvõetamatu, kuna ZW ei ole käsitatav tarbijana ja seega ei ole direktiiv 93/13 kohaldatav.

49. Minu hinnangul tuleks need argumendid tagasi lükata.

50. On ilmne, et eelotsusetaotluse esitanud kohus võib ZWd Euroopa Kohtu praktika seisukohast käsitada tarbijana.

51. Tuleks meenutada, et nagu on märgitud direktiivi 93/13 kümnendas põhjenduses, tuleks ebaõiglasi lepingutingimusi käsitlevaid ühtseid õigusnorme kohaldada tarbija ning müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud „kõigi lepingute“ suhtes, kusjuures väljatoodud mõisted on määratletud direktiivi artikli 2 punktides b ja c.[10] Direktiivi 93/13 artikli 2 punkti b kohaselt on tarbija füüsiline isik, kes direktiiviga hõlmatavates lepingutes toimib eesmärkidel, mis ei ole

[10] Vt 30. mai 2013. aasta kohtuotsus Asbeek Brusse ja de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 29) ning 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Bachman (C-535/16, ei avaldata, EU:C:2017:321, punkt 32).

seotud tema majandus- ega kutsetegevusega.[11] Seega määratleb direktiiv 93/13 oma kohaldamisalasse kuuluvad lepingud viitega lepingupartnerite omadustele.[12] Mõiste „tarbija“ lai tõlgendus võimaldab tagada direktiiviga 93/13 ette nähtud kaitse kõigile füüsilistele isikutele, kes on müüja või teenuste osutaja suhtes nõrgem pool.[13]

52. Sellega seoses leidis Euroopa Kohus 19. novembri 2015. aasta määruses Tarcău[14] ja 14. septembri 2016. aasta määruses Dumitraş[15], et direktiiv 93/13 on kohaldatav käenduslepingule, mis on sõlmitud füüsilise isiku ja krediidiasutuse vahel nende kohustuste tagamiseks, mis sellel äriühingul on krediidilepingust tulenevalt selle krediidiasutuse ees, kui füüsiline isik toimis eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kutsetegevusega, ja kui tal puudub selle äriühinguga funktsionaalne seos. Seetõttu peab liikmesriigi kohus, võttes arvesse kõiki asjaolusid ja tõendeid, tuvastama, kas see isik toimis eesmärkidel, mis on seotud tema kutsetegevusega, või funktsionaalsete seoste tõttu, mis tal selle äriühinguga on, nagu selle juhtimine või oluline osalus äriühingu kapitalis, või kas tema tegutsemise põhjus oli eraeluline.

53. Praeguses kohtuasjas, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on näidanud, võib ZWd käsitada tarbijana, niivõrd kuivõrd BDB ja teiste võlausaldajatega käenduslepingute sõlmimise ajal tegutses ZW muudel eesmärkidel kui need, mis on seotud tema kutsetegevusega, ning tal ei ole Bimecar Trade'iga funktsionaalseid seoseid. Tõepoolest tõi eelotsusetaotluse esitanud kohus välja, et arvestades ZW täitemenetluses esitatud dokumente, millele on viidatud käesoleva ettepaneku punktis 26, omandas ZW 31. jaanuaril 2013 22% osaluse Bimecar Trade'is, samas kui ZW ja kõigi võlausaldajate vahel sõlmitud käenduslepingud on varasema kuupäevaga ning et ka BDB saadud maksekäsu määruse kuupäev on varasem kui ZW nimetatud osaluse omandamise kuupäev. Peale selle on ZW eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul töösuhte kaudu seotud teise äriühinguga alates 1976. aastast ning käenduslepingute sõlmimise ajal ei kuulunud ZW Bimecar Trade'i juhtorganitesse.

54. Seetõttu tuleks kaaluda võimalust, et ZWd saab käsitada tarbijana direktiivi 93/13 alusel ja seega on see direktiiv põhikohtuasjas kohaldatav; eelotsusetaotluse esitanud kohus peab seda asjaolu siiski kontrollima.

55. Seetõttu leian, et kohtuasjas C-831/19 esitatud eelotsuse küsimus on vastuvõetav.

B. Sissejuhatavad märkused

1. Tarbijastaatuse hilinenud teadvustamine kohtuasjas C-831/19

56. Märgin, et kohtuasja C-831/19 teises küsimuses on lisaaspekt tulenevalt asjaolust, et hetkel, mil täitemenetluse esemeks olev maksekäsu määrus omandas seadusjõu, ei saanud ZW kui käendaja ilmselgelt olla oma tarbijastaatusest teadlik ega saanud seetõttu tugineda lepingutingimuste ebaõiglusele määruse vaidlustamise tähtaja jooksul. Sellega seoses ei puutu asjaolu, millele viitasid eelotsusetaotluse esitanud kohus ja ZW (vt käesoleva ettepaneku

[11] Vt 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Condominio di Milano, via Meda (C-329/19, EU:C:2020:263, punkt 24) ja 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, punkt 70).

[12] Vt 30. mai 2013. aasta kohtuotsus Asbeek Brusse ja de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 30) ja 3. septembri 2015. aasta kohtuotsus Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 17).

[13] Vt 21. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Pouvin ja Dijoux (C-590/17, EU:C:2019:232, punkt 28).

[14] C-74/15, EU:C:2015:772, eeskätt punktid 26–30.

[15] C-534/15, EU:C:2016:700, eeskätt punktid 31–34.

punktid 29 ja 35), et liidu ja liikmesriigi kohtupraktikat, millega käendajaid tunnustati direktiivi 93/13 alusel tarbijatena, ei olnud maksekäsu määruse tegemise ajal veel olemas ja tarbija oleks võinud määruse vaidlustada, minu silmis praeguses kohtuasjas asjasse.

57. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast (vt käesoleva ettepaneku punkt 63) lähtudes nõuab direktiiv 93/13, et liikmesriigi kohus kontrolliks omal algatusel ebaõiglasi tingimusi, ja nagu komisjon märkis, ei saa ühe poole, näiteks tarbija taotlus iseenesest asendada sellest direktiivist tulenevat ebaõiglaste tingimuste kohtulikku kontrolli. Tõepoolest on Euroopa Kohtu praktikas sellise kohustuse olemasolu aluseks olukord, kus tarbija saab oma staatusest teadlikuks hilinenult. Peale selle, nagu märkisid Hispaania ja Itaalia valitsus ning komisjon, nähtub direktiivist 93/13, eriti selle kümnendast põhjendusest selgelt, et seda kohaldatakse „kõigi lepingute“ suhtes (vt käesoleva ettepaneku punkt 51) ja et miski ei takistanud kontrollida lepingutingimuste ebaõiglust pädeval kohtul, kes oleks võinud esitada eelotsusetaotluse.

2. Harta artikli 47 võimalik asjakohasus

58. Oma küsimustes küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus ühtlasi, kas kõnealused liikmesriigi õigusnormid on kooskõlas harta artikliga 47. Tuleks meenutada, et see säte, mis kinnitab tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet, annab igale isikule, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.[16] Harta artikli 47 kohaldatavuse üle praegustes kohtuasjades vaidlust ei ole. Mulle tundub, nagu märkis Itaalia Vabariik, et kõnealused liikmesriigi õigusnormid kuuluvad direktiivi 93/13 kohaldamisalasse ja kujutavad seega endast liidu õiguse rakendamist harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.[17]

59. Märgin, et Euroopa Kohtu praktikas direktiivi 93/13 kohta on eriline suhe harta artikli 47 ja tõhususe põhimõtte vahel, mis sisaldab ka liikmesriikide kohustust tagada liidu õigusel põhinevate õiguste kohtulik kaitse (vt käesoleva ettepaneku punkt 65).[18] Sellega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et liikmesriikide kohustus tagada üksikisikutele direktiivist 93/13 tulenevate õiguste tõhusus tähendab kohtuliku kaitse nõuet, mis on ette nähtud ka harta artiklis 47 ja mida kohaldatakse muu hulgas sellistele õigustele tuginevate hagide läbivaatamist käsitlevatele üksikasjalikele menetlusnormidele.[19]

60. Peale selle, nagu näitab Euroopa Kohtu senine praktika seoses direktiiviga 93/13, näib harta artikkel 47 selle hindamisel, kas liikmesriigi menetluseeskirjad on selle direktiivi nõuetega kooskõlas, suuresti täitvat tõhususe põhimõtet toetavat või täiendavat rolli. Näiteks harta artikkel 47 tuleb selles kontekstis kõne alla seoses küsimustega, mis puudutavad juurdepääsu tõhusale õiguskaitsevahendile, et pooled saaksid kasutada direktiivist 93/13 tulenevaid õigusi,[20]

16 Vt 20. aprilli 2021. aasta otsus Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 40).

17 Vt selle kohta 10. septembri 2014. aasta kohtuotsus Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 47); vt ka kohtujurist Szpunari ettepanek kohtuasjas Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, punktid 83 ja 84).

18 Vt sellega seoses kohtujurist Szpunari ettepanek kohtuasjas Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, punktid 85–97). Vt lisaks nt van Duin, A., „Metamorphosis? The Role of Article 47 of the EU Charter of Fundamental Rights in Cases Concerning National Remedies and Procedures under Directive 93/13/EEC“, *Journal of European Consumer and Market Law*, 6. kd, 2017, lk 190–198.

19 Vt 10. juuni 2021. aasta kohtuotsus VB jt (C-776/19 kuni C-782/19, EU:C:2021:470, punkt 29).

20 Vt 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, eelkõige punkt 59); 10. septembri 2014. aasta kohtuotsus Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, eelkõige punktid 45, 47 ja 66) ja 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Biuro podróży „Partner“ (C-119/15, EU:C:2016:987, punktid 23–47); vt ka 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, punktid 36–57).

samuti seoses õiglast kohtulikku arutamist puudutavate küsimustega, näiteks protsessuaalse võrdsuse põhimõtte ja võistlevuse põhimõtte järgimist sellise kohtumenetluse kontekstis, kus käsitletakse tingimuste õiguspärasust selle direktiivi kohaselt.[21]

61. Praegustes kohtuasjades ei ole vaidlust selle üle, et pooltele on võimaldatud juurdepääs tõhusatele õiguskaitsevahenditele, mis lubavad neil kaitsta direktiivist 93/13 tulenevaid õigusi, nagu on märkinud Itaalia valitsus. Peale selle, nagu on märkinud komisjon, ei käsitle küsimused mitte täitevkohtu erapooletust,[22] vaid pigem selle kohtu võimalust kontrollida selliste lepingutingimuste ebaõiglust, mida võib käsitleda seadusjõustunud kohtulahendiga vaikimisi otsustatuks. Seetõttu tuleks praegustel asjaoludel asuda seisukohale, et vaatamata harta artikli 47 kaalumisele olukordades, kus see on õigustatud, keskenduvad need kohtuasjad direktiivi 93/13 artikli 6 lõikele 1 ja artikli 7 lõikele 1, mida tuleb tõlgendada tõhususe põhimõtte seisukohast.

C. Asjakohane Euroopa Kohtu praktika seoses ebaõiglaste lepingutingimuste omaalgatusliku kontrolliga liikmesriikide kohtutes

62. Direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid sätestama, et tarbijalepingutes kasutatud ebaõiglased tingimused ei ole tarbijale siduvad.[23] Sama direktiivi artikli 7 lõikest 1 koostoimes direktiivi kahekümne neljanda põhjendusega tuleneb liikmesriikide kohustus näha ette piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine tarbijalepingutes.[24] Ehkki Euroopa Kohus on nende sätete alusel välja arendanud ulatusliku kohtupraktika, toon välja need sellest tulenevad kehtivad põhimõtted, mis puudutavad liikmesriigi kohtu kohustust kontrollida omaalgatuslikult lepingutingimuste ebaõiglast laadi ja selle kohustuse ulatust ning on käesolevate kohtuasjade analüüsimisel kõige asjakohasemad.

1. Liikmesriigi kohtu omaalgatusliku kontrolli kohustuse olemasolu

63. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale lähtub direktiiviga 93/13 kehtestatud kaitsesüsteem eeldusest, et tarbija on suhetes müüja või teenuste osutajaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet, mis viib selleni, et tarbija nõustub müüja või teenuste osutaja varem väljatöötatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu.[25] Tagamaks direktiiviga 93/13 taotletavat kaitset, saab tarbija ning müüja või teenuste osutaja vahelist ebavõrdsust tasakaalustada ainult lepingupooltest sõltumatu aktiivse sekkumisega.[26] Seega, arvestades avaliku huvi olemust ja olulisust, millele direktiiviga 93/13 tagatav tarbijakaitse

[21] Vt muu hulgas 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, punktid 29–36); 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Sánchez Morcillo ja Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, punktid 21–51) ja 29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Rzecznik Praw Obywatelskich (C-19/20, EU:C:2021:341, punktid 91–99); vt ka 16. juuli 2015. aasta kohtumäärus Sánchez Morcillo ja Abril García (C-539/14, EU:C:2015:508, punktid 23–50).

[22] Väärib märkimist, et see, kui liikmesriigi kohus kontrollib omal algatusel lepingutingimuste võimalikku ebaõiglust ning teavitab tarbijat võimalusest tugineda direktiivist 93/13 tulenevatele õigustele, ei näi iseenesest kahjustavat selle kohtu erapooletust, sest kohus mitte ei „asu tema poolele“, vaid teostab liikmesriigi ja liidu õigusega talle pandud ülesandeid. Vt sellega seoses Beka, A., *The Active Role of Courts in Consumer Litigation: Applying EU Law of the National Courts' Own Motion*, Intersentia, 2018, lk 140–141.

[23] Vt 27. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus Dexia Nederland (C-229/19 ja C-289/19, EU:C:2021:68, punkt 57). Vt ka direktiivi 93/13 kahekümne esimene põhjendus. Nagu Euroopa Kohus on märkinud, on direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 puhul tegemist kohustusliku sättega, mille eesmärk on asendada lepinguga loodud formaalne tasakaal lepingupoolte õiguste ja kohustuste vahel tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse. Vt 11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 24).

[24] Vt 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, punkt 52).

[25] Vt 27. juuni 2000. aasta kohtuotsus Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, punkt 25) ning 26. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Abanca Corporación Bancaria ja Bankia (C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, punkt 49).

[26] Vt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 48) ja 11. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 25).

tugineb, peab liikmesriigi kohus omal algatusel hindama lepingutingimuse ebaõiglast iseloomu ning sel moel tasandama tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahelist ebavõrdsust, kui talle on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud.[27]

2. Liikmesriigi kohtu omaalgatusliku kontrolli kohustuse ulatus

64. Samuti tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et direktiiv 93/13 seab liikmesriikidele kohustuse näha ette mehhanism, mis tagaks, et kõiki lepingutingimusi, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, saaks kontrollida, et hinnata nende võimalikku ebaõiglust.[28] Euroopa Kohus on rõhutanud ka, et riigisisese õiguse alusel tarbijate ja müüjate või teenuste osutajate vahel toimuvate kohtumenetluste eritunnused ei saa kujutada endast elementi, mis võib mõjutada õiguskaitset, mis peab olema tagatud tarbijatele direktiivi 93/13 sätete alusel.[29]

65. Kuigi Euroopa Kohus on juba mitme asjaoluga seoses ning direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 ja artikli 7 lõike 1 nõudeid arvesse võttes selgitanud viisi, kuidas liikmesriigi kohtud peavad tagama sellest direktiivist tarbijatele tulenevate õiguste kaitse, siis olukorras, kus väidetavalt ebaõiglaste lepingutingimuste hindamisele kohaldatavad menetlusnormid ei ole liidu õiguses ühtlustatud, kuuluvad need liikmesriikide õiguskorra alla, kuid need ei tohi olla vähem soodsad kui meetmed, mida kohaldatakse riigisisese õigusega reguleeritavate samalaadsete olukordade suhtes (võrdväärsuse põhimõte), ja need ei või muuta praktikas võimatuks või ülemäära raskeks liidu õigusega tarbijatele antud õiguste kasutamist (tõhususe põhimõte).[30]

66. Seoses tõhususe põhimõttega on Euroopa Kohus leidnud, et igat juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi riigisisene menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks, tuleb analüüsida, arvestades selle normi kohta menetluses tervikuna ning menetluse kulgu ja erisusi, võttes vajaduse korral arvesse liikmesriigi õigussüsteemi aluseks olevaid põhimõtteid, nagu kaitseõiguse tagamine, õiguskindluse põhimõte ja menetluse korrakohane läbiviimine.[31] Sellega seoses on Euroopa Kohus asunud seisukohale, et kõnealuse põhimõtte järgimine ei tohi viia selleni, et korvatakse täielikult tarbija absoluutne tegevusetus.[32]

67. Konkreetselt on Euroopa Kohus märkinud, et tarbijatele direktiivist 93/13 tulenevate õiguste tõhusat kaitset saab tagada üksnes tingimusel, et riigisisene menetluskord võimaldab maksekäsumenetluse raames või maksekäsu täitmise menetluses kontrollida omal algatusel asjaomases lepingus sisalduvate tingimuste potentsiaalselt ebaõiglast laadi.[33] Seega juhul, kui lepingutingimuste ebaõiglase laadi kohtupoolselt omaalgatuslikku kontrolli ei ole ette nähtud maksekäsu täitemenetluse etapis, tuleb riigisiseseid õigusnorme pidada direktiiviga 93/13 tagatud kaitse tõhusust kahjustavaks, kui neis normides ei ole nähtud niisugust kontrolli ette maksekäsu tegemise ajal, või kui niisugune kontroll on nähtud ette ainult juba tehtud maksekäsule vastulause esitamise korral, esineb arvestatav risk, et tarbijad ei esita nõutud vastulauset.[34]

27 Vt 4. juuni 2009. aasta kohtuotsus Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, punktid 31 ja 32) ning 4. juuni 2020. aasta kohtuotsus Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, punkt 37).

28 Vt Euroopa Kohtu 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 44).

29 Vt 21. aprilli 2016. aasta otsus Radlinger ja Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 50).

30 Vt 26. juuni 2019. aasta kohtuotsus Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, punktid 45 ja 46).

31 Vt 22. aprilli 2021. aasta otsus PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 53).

32 Vt 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punkt 62).

33 Vt 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 44).

34 Vt 20. septembri 2018. aasta kohtuotsus Danko ja Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 46 ja resolutsiooni punkt 2).

Seetõttu on direktiiviga 93/13 vastuolus riigisisesed õigusnormid, millega lubatakse maksekäsu tegemist ilma, et tarbijale oleks üheski menetlusetapis tagatud, et ebaõiglaste tingimuste puudumist lepingus kontrollib kohus. [35]

68. Euroopa Kohus on ühtlasi möönnud, et tarbijakaitse ei ole absoluutne ning et liidu õigus ei kohusta liikmesriigi kohut jätma kohaldamata riigisisesed menetlusnormid, mis annavad kohtuotsusele seadusjõu, isegi siis, kui see võimaldaks heastada direktiivi 93/13 mis tahes sätte rikkumise. [36] Euroopa Kohus on hoopis rõhutanud kohtulahendi seadusjõu põhimõtte olulist tähtsust nii liidu õiguskorras kui ka liikmesriikide õiguskordades ning nii õiguse ja õigussuhete stabiilsuse kui ka korrakohase õigusemõistmise tagamiseks on oluline, et kohtulahendeid, mis on jõustunud pärast olemasolevate edasikaebevõimaluste ammendamist või selleks sätestatud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada. [37] Samuti on õiguskindluse huvides liidu õigusega kooskõlas, kui määratakse mõistlik hagi esitamise õigust lõpetav tähtaeg. [38] Siiski ei tohi liikmesriigi õigusnormid kahjustada direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 tarbijatele antavat õigust, mille kohaselt ei ole ebaõiglased lepingutingimused nende suhtes siduvad. [39]

69. Märkigem, et 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsuses Asturcom Telecomunicaciones [40] asus Euroopa Kohus konkreetselt seisukohale, et riigisisesed normid, millega on vahekohtuotsuse jõustumiseks ja sellele seadusjõu omistamiseks ette nähtud kahekuuline tähtaeg juhul, kui ei esitata tühistamishagi, on kooskõlas tõhususe põhimõttega, nentides, et kõnealuse põhimõtte järgimine ei tohi viia selleni, et korvatakse täielikult tarbija absoluutne tegevusetus oma õiguste kaitseks õiguskaitsevahendite võtmisel.

70. Seevastu 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsuses Finanmadrid EFC [41] sedastas Euroopa Kohus, et riigisisesed õigusnormid, millega nähakse ette kohtuotsuse seadusjõu põhimõtte rakendamine maksekäsumenetluses, on vastuolus tõhususe põhimõttega, kuna maksekäsumenetlust lõpetava asutuse otsus omandas seadusjõu ja muutis võimatuks lepingutingimuste ebaõiglase laadi kontrollimise maksekäsu täitmise etapis ainuüksi seetõttu, et tarbija ei esitanud vastuväidet ettenähtud tähtaja jooksul, kusjuures esines arvestatav risk, et asjaomane tarbija vastuväidet ei esita.

71. Selguse mõttes tuleks märkida, et kohtuotsuses Banco Primus [42], mis puudutas tarbija esitatud vastuväidet hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses, asus Euroopa Kohus seisukohale, et direktiiviga 93/13 ei ole vastuolus selline riigisisene norm, millega keelatakse kohtul omal algatusel uuesti hinnata lepingutingimuste ebaõiglast laadi, kuna lepingu kõikide tingimuste õiguspärasuse kohta selle direktiivi suhtes on juba tehtud lõplik otsus seadusjõustunud kohtulahendiga. Euroopa Kohus märkis siiski, et juhul, kui lepingu varasema kohtuliku kontrolli käigus, mille tulemusel on tehtud seadusjõustunud otsus, on jäetud hindamata ühe või mitme lepingutingimuse ebaõiglane laad, peab kohus, kellele tarbija on esitanud korrakohase vastuväite, direktiivi 93/13 järgi hindama nende tingimuste ebaõiglast laadi kas omal algatusel või poole taotlusel, kui talle on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud. Sellise kontrolli puudumisel ei ole tarbijate kaitse kõnealuse direktiivi kohaselt täielik ja piisav.

35 Vt 20. septembri 2018. aasta kohtuotsus Danko ja Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 49).

36 Vt 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Gutiérrez Naranjo jt (C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, punkt 68).

37 Vt 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, punkt 46).

38 Vt 22. aprilli 2021. aasta otsus PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 57).

39 Vt 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Gutiérrez Naranjo jt (C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, punkt 71).

40 C-40/08, EU:C:2009:615, punktid 34–48.

41 C-49/14, EU:C:2016:98, punktid 45–55.

42 Vt 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus (C-421/14, EU:C:2017:60, punktid 49–54).

72. Eespool toodud kohtupraktikast järeldub, et direktiiviga 93/13 ei kohustata liikmesriike kehtestama konkreetset menetluskorda lepingutingimuste ebaõiglase laadi kohtulikuks kontrolliks, kui täidetakse liidu õigusest tulenevaid kohustusi, sealhulgas võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtet, ning tagatakse seega, et liikmesriigi kohus kontrollib kõikide lepingutingimuste ebaõiglast laadi sõltumata menetlusest. Ebaõiglaste tingimuste omaalgatusliku kontrolli peab tegema kas menetluse esimese astme kohus või teise astme kohus, kellele on esitatud täite- või sisuline nõue, kusjuures kontrolli võib algatada tarbija, kui ei esine arvestatavat ohtu, et asjaomane tarbija jätab vastava menetlustoimingu sooritamata, kaotades seeläbi võimaluse ebaõiglaste lepingutingimuste kohtulikuks kontrolliks direktiivi 93/13 alusel.

73. Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei ole tarbijakaitse küll absoluutne, kuid seda ei ole ka kohtulahendi seadusjõu põhimõte. Nagu nähtub käesoleva ettepaneku punktides 69–71 mainitud kohtuotsustest, lähtub Euroopa Kohus kohtulahendi seadusjõudu ja õiguse lõppemist puudutavate riigisiseste normide ning direktiivist 93/13 tulenevate nõuete käsitlemisel nendevahelisest tasakaalust, tagades samas, et riigisisesed normid ei kahjusta kõnealuse direktiiviga taotletavat tarbijakaitset. Täpsemalt, ehkki kohtuotsuses Banco Primus ei käsitleta otseselt käesolevas kohtuasjas kerkinud ebaõiglaste lepingutingimuste negatiivse kontrolli ulatust, toetab tõik, et Euroopa Kohus rõhutab vajadust anda seadusjõustunud kohtulahendis ühemõtteline hinnang lepingutingimuste ebaõiglasele laadile seisukohta, mille kohaselt on põhikohtuasjas küsimuse all olevad riigisisesed normid direktiiviga 93/13 vastuolus. Pöördun selle kohtuotsuse juurde uuesti oma edasises analüüsis (vt käesoleva ettepaneku punkt 81).

74. Käesolevates kohtuasjades kõne all olevaid asjaolusid tuleb analüüsida just neid Euroopa Kohtu praktikas kujundatud põhimõtteid arvestades.

D. Euroopa Kohtu praktikas väljakujunenud põhimõtete kohaldamine asjaoludele praegustes kohtuasjades

75. Ettepaneku punktidest 42 ja 44 tasub meenutada, et praegustes kohtuasjades näevad kõnealused liikmesriigi õigusnormid ette, et selliste maksekäsu määruste, mida ei ole vaidlustatud ja mis on seega seadusjõustunud, täitmisega seotud menetlustes ei ole täitevkohtul lubatud kontrollida maksekäsu määrust sisaldava otsuse sisu ega kontrollida omal algatusel ega poole taotlusel lepingutingimuste ebaõiglust selle otsuse vaikimisi seadusjõu tõttu.

76. Kõigepealt tuleb märkida, et vastupidi komisjoni argumentidele, et praegused kohtuasjad käsitlevad õiguse lõppemist, mitte seadusjõudu, ilmneb eelotsusetaotlustest selgelt, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates on täitemenetluste esemeks olevatel maksekäskude määrustel seadusjõud. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on liikmesriigi õiguse tõlgendamise ja kohaldamise pädevus üksnes liikmesriigi kohtul.[43]

77. Peale selle ei nähtu praegustest kohtuasjadest midagi, mis võiks tekitada kahtlusi seoses võrdväärsuse põhimõttega. Nagu Itaalia valitsus on märkinud, tundub, et liikmesriigi õigus ei luba täitevkohtul kontrollida seadusjõustunud maksekäsu määrust, isegi kui see puudutab liikmesriigi avaliku korra normide võimalikku rikkumist (vt käesoleva ettepaneku punkt 38).

78. Samuti tuleks välja tuua, et vastupidi komisjoni väitele lükkab Itaalia valitsus tagasi võimaluse, et kohtuasjas C-693/19 võib kõnealuseid liikmesriigi õigusnorme tõlgendada kooskõlas direktiiviga 93/13 nii, nagu võiks täitevkohus kontrollida liigset viivist puudutava tingimuse

[43] Vt 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Raiffeisen Bank ja BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 ja C-699/18, EU:C:2020:537, punkt 46).

ebaõiglust (vt käesoleva ettepaneku punktid 38 ja 40). Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus seda asjaolu kontrollima, arvestades Euroopa Kohtu praktikas väljakujunenud nõuet, et liikmesriigi õigust tuleb tõlgendada kooskõlas liidu õigusega. [44]

79. Uurimise põhisisu juurde minnes on minu arvates Euroopa Kohtu praktika põhjal piisavalt põhjust arvata, et sellised liikmesriigi õigusnormid nagu praegu kõne all on tõhususe põhimõtte seisukohast direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 vastuolus.

80. Sellega seoses arvan, et lepingutingimuste võimaliku ebaõiglase laadi kontroll direktiivi 93/13 alusel peab olema liikmesriigi kohtu sõnaselge ja piisavalt põhjendatud hindamise esemeks. Nagu nähtub praeguste kohtuasjade asjaoludest, tuleneb kõnealustest liikmesriigi õigusnormidest, et lepingutingimuste ebaõiglus loetakse olevat sisuliselt lahendatud, olgugi et liikmesriigi kohus ei ole seda üldse arutanud. Nagu ka komisjon on märkinud, siis minu arvates juhul, kui lepingutingimuste ebaõiglase laadi kontrolli ei ole hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust lubavas lahendis põhjendatud, ei ole tarbijal võimalik nimetatud lahendi põhjusi mõista ega analüüsida või vajaduse korral täitemenetlusele tõhusalt vastu vaielda. Samuti ei ole liikmesriigi kohtul, kes menetleb võimalikku apellatsioonkaebust, võimalik teha otsust. Selle kohta on Euroopa Kohus andnud selgituse, et kui puudub võimalus tõhusalt kontrollida, kas asjaomase lepingu tingimused võivad olla ebaõiglased, ei ole tagatud direktiiviga 93/13 antud õiguste järgimine. [45]

81. Seda tõlgendust toetava järelduse võib tuletada ka kohtuotsusest Banco Primus. [46] Käesoleva ettepaneku punktis 71 on juba mainitud, et Euroopa Kohus on lugenud direktiiviga 93/13 vastuolus olevaks niisuguse riigisisese normi, millega laiendatakse kohtulahendi seadusjõu mõju lepingutingimustele, mille kohta liikmesriigi kohus ei ole langetanud lõplikku otsust. Seega eeldab Euroopa Kohus, et kui liikmesriigi kohus ei ole hinnanud konkreetsete küsimuse all olevate lepingutingimuste ebaõiglast laadi, on keeruline asuda seisukohale, et on rakendunud kohtulahendi seadusjõu põhimõte. [47]

82. See arusaam vastab ka direktiivi 93/13 eesmärkidele nii, nagu neid on tõlgendatud Euroopa Kohtu praktikas. Käesoleva ettepaneku punktis 63 on märgitud, et liikmesriigi kohtu kohustust kontrollida omal algatusel lepingutingimuste ebaõiglast laadi õigustab avaliku huvi olemus ja olulisus, millele direktiiviga 93/13 tagatav tarbijakaitse tugineb. Seega peab täitmise eest vastutav kohus tagama selle kaitse tõhususe, kui seda ei ole tehtud menetluse varasemas staadiumis. Vastasel juhul jääb liikmesriigi kohtu direktiivist 93/13 tulenev kohustus sisutühjaks.

83. Seda toetavad praeguste kohtuasjade asjaolud, millest ilmneb, et maksekäsu määruse teinud liikmesriigi kohus ei kontrollinud omal algatusel tingimuste ebaõiglust. Tõepoolest, nagu märkis Saksamaa valitsus, on tulenevalt Euroopa Kohtu praktikast (nagu esitatud käesoleva ettepaneku punktis 67) liikmesriikide pädevuses otsustada, kas selline kontroll tuleb teha maksekäsu määruse staadiumis või selle määruse täitmise staadiumis, ning direktiivis 93/13 puudub nõue, et see tuleb teha mõlemas. Siiski tuleb see kontroll ühes või teises staadiumis teha. See tähendab, et kui täitevkohus ei tohi esimest korda kontrollida ebaõiglasi tingimusi pelgalt määruse vaikimisi seadusjõu tõttu, muutub ebaõigluse kontrollimine mis tahes menetluse staadiumis võimatuks.

[44] Vt 4. juuni 2020. aasta kohtuotsus Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, punktid 49–51).

[45] Vt 4. juuni 2020. aasta kohtuotsus Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, punkt 35).

[46] Vt 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus (C-421/14, EU:C:2017:60, punktid 49–54).

[47] Vt selle kohta García-Valdecasas Dorrego, M. J., *Dialogue between the Spanish courts and the European Court of Justice regarding the judicial protection of consumers under Directive 93/13/EEC*, Colegio de Registradores de la Propiedad y Mercantiles de España, 2018, lk 98–99.

84. Tuleb lisada, et niisugune tõlgendus näib olevat kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, milles käsitletakse kohtulahendi seadusjõudu puudutavate riigisiseste õigusnormide rakendamist olukorras, kus direktiiv 93/13 ei kohaldu. Teatud kohtuotsustes [48] ei ole Euroopa Kohus kiitnud heaks lõplikele kohtulahenditele seadusjõu kaudu liigse kaitse omistamist, kui sellega takistatakse oluliselt liidu õiguse tõhusat kohaldamist. [49] Ühtlasi tuleb nentida, et 17. oktoobri 2018. aasta kohtuotsuses Klohn [50] sedastas Euroopa Kohus, et kohtuotsuse seadusjõud laieneb üksnes nendele õiguslikele nõuetele, mille osas kohus on otsuse teinud, ega takista seega kohtul võtmast mõne hilisema vaidluse lahendamisel seisukohta nendes õigusküsimustes, mida selle jõustunud kohtuotsusega ei lahendatud. Samuti on Euroopa Kohus oma praktikas, milles käsitletakse seadusjõu põhimõtte rakendamist liidu õiguses, korduvalt leidnud, et seadusjõud esineb ainult seoses nende fakti- ja õigusküsimustega, mis kohtulahendiga tegelikult või vältimatult lahendatakse. [51]

85. Seega tuleks asuda seisukohale, et küsimuse all olevad riigisisesed õigusnormid on vastuolus tõhususe põhimõttega, kuna need muudavad direktiiviga 93/13 tarbijatele antud õiguste kaitse praktikas võimatuks või ülemäära raskeks.

86. Seetõttu järeldan, et arvestades tõhususe põhimõtet, on põhikohtuasjas küsimuse all olevad riigisisesed õigusnormid vastuolus direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1.

VII. Ettepanek

87. Eelnevatel kaalutlustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia) esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõhususe põhimõtte seisukohast tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis ei võimalda täitmise eest vastutaval kohtul kas omal algatusel või ühe poole taotlusel kontrollida maksekäsu määruse tegemise aluseks oleva ja seadusjõu omandanud lepingu tingimuste ebaõiglust, kui neid tingimusi ei ole selle direktiiviga seoses sõnaselgelt ja piisavalt põhjendatult hinnatud.

[48] Vt muu hulgas 3. septembri 2009. aasta kohtuotsus Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506, punktid 29–32); 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus CRPNPAC ja Vueling Airlines (C-370/17 ja C-37/18, EU:C:2020:260, punktid 94–96) ning 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus UR (advokaatide käibemaksukohustus) (C-424/19, EU:C:2020:581, punktid 31–34).

[49] Vt sellega seoses Turmo, A., „National *Res Judicata* in the European Union: Revisiting the Tension Between the Temptation of Effectiveness and the Acknowledgement of Domestic Procedural Law“, *Common Market Law Review*, 58. kd, 2021, lk 361–390, lk 375.

[50] C-167/17, EU:C:2018:833, punkt 69.

[51] Vt 29. juuni 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Luksemburg (C-526/08, EU:C:2010:379, punkt 27) ja 31. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Islamic Republic of Iran Shipping Lines jt *vs*. nõukogu (C-225/17 P, EU:C:2019:82, punkt 47).